

Flom i Leira

Hvordan oppstår flom?

Når det oppstår oversvømmelse langs en elv, bekk eller en innsjø kaller vi det flom.

Flom kommer vanligvis ved langvarig og kraftig regnvær, og når snø smelter. På grunn av at klimaet vårt er i endring må vi forvente flere og større regnflommer her hos oss. Flom kan føre til skader, men også skape nye verdifulle landskapsformer og leveområder.

Leira er mest påvirket av intens nedbør, en flom kan derfor oppstå i løpet av få timer.

Hva er bra med flom?

Flom har alltid vært en del av naturens fornyelsesprosess, og kan på lang sikt ha flere positive effekter.

- *Fornyer våtmarker*
Friske og velfungerende våtmarker gir oss sunne vannkilder og forbedrer luftkvaliteten i området. Flommene bidrar med friskt vann og næringsrike sedimenter til våtmarkene. Dette gir grunnlag for et rikt plante- og dyreliv.
- *Returnerer næringsstoffer til jorda*
Flommer sprer og avsetter elve-sedimenter over store landarealer. Disse elvesedimentene fornyer næringsinnholdet i toppjorda, og gjør jordbruksarealer mer fruktbare.
- *Sprer plantefrø, fiskeyngel og andre arter*
Mange planter er tilpasset flom og er avhengige av flom for å få spredd frøene sine. Flomvannet kan også spre fiskeyngel og andre arter, og hjelper på denne måten med å opprettholde et sunt biologisk mangfold.
- *Fyller på grunnvannstanden*
Flomvann absorberes av bakken og infiltrerer ned gjennom jord og berggrunn, og fyller opp grunnvannsnivåene.

Flommer i Leira

Langs Leira er det spesielt områdene rundt Frogner i Sørum, og Leirsund i Skedsmo som er utsatt for flom, selv om det også kan bli flom høyere opp i vassdraget. Flommvollen ved Leirsund skal nå heves for å sikre mot fremtidens flommer.

Leirsund bru i meter

2018:	3,62
2015:	4,85
2000:	4,25

Hva er flommens ulemper?

Flom kan føre til store materielle skader på bygninger og veianlegg, og til forurensning av våre vassdrag.

Vannet kan ta med seg kvister, røtter og annet plantemateriale fra høyere opp i vassdraget, og føre det nedover. Her henger det seg ofte fast i elvekanter og hoper seg opp i bakevjer. Dette er helt naturlig, og er blant annet fine skjulesteder for fisk, men ser ikke fint ut. En annen ting er når plast- og metall-sjøppel blir dratt ut i elva, og blir liggende igjen på land eller i evjer når vannet synker.

Flomvann kan gå innover dyrkbare arealer og ta med seg matjord som kan fraktes videre nedover vassdraget. Det er store krefter i flomvann, og vannet eroderer lett i landskap med mye løsmasser.

Flom i Leira. Foto: Helge B. Pedersen

Når det kommer store nedbørsmengder eller det er rask snøsmelting som gir stor vannføring, skaper det ofte problemer for kommunens avløpsnett. Store vannmengder gjør at kapasiteten blir for liten på ledningsnettet, og kloakk kommer ut i vassdrag. Kapasiteten på renseanlegg kan også overskrides og urensset kloakk slippes ut til vassdrag.

Naturen som redskap

Natur kan være et viktig forsvar mot skadevirkninger av klimaendringer og flom, både for mennesker og samfunn. Samtidig er naturen selv sårbar for klimaendringer og for arealinngrep og nedbygging. For å dra nytte av godene naturen gir oss må den forvaltes på en god måte.

Elver og bekker med tilhørende flommark er naturlige vannveier som kan dempe store vannmengder, rense vann og forhindre erosjon. Flommarkene er spesielt viktige i forhold til å ta unna flomtopper, ettersom de er tilpasset å bli oversvømt. Disse vannveiene er dynamiske systemer som endrer sine løp over tid og trenger store areal. Det er derfor viktig å forhindre at vannveiene og omkringliggende arealer bygges ned.

Flommarksskog, åpen flomfastmark og myr er viktige naturtyper i flomutsatte områder. Kroksjøer og meanderende elver er landskapsformer som er dannet av elva, og som i dag er truet da elva ikke lengre kan utfolde seg fritt.

Skvulpmose (*Myrinia pulvinata*). Foto: Torbjørn Høitomt

Skvulpmose (*Myrinia pulvinata*) - nær truet

Skvulpmose vokser på røtter og trestammer under øverste regelmessige flomnivå. Vi finner den langs bekker, elver og i sumpskog. Denne mosen er sårbar for uttørking, og det kan ha blitt mindre av skvulpmose på grunn av tidligere vasskraftutbygginger, flomforbygningstiltak, flatehogster og drenering. Den er kun kjent fra 25 steder i Norge, og 17 av funnstedene er fra før 1900. Langs Leira har den en svært stor forekomst.

Hva kan vi gjøre?

Hva kan *Du* gjøre?

- Gi mulighet for infiltrasjon av regn- og smeltevann på din eiendom. F.eks. la trær bli stående, la noe terreng forbli ujevnt, ha en gruslagt oppkjørsel, koble takvann fra drenerør som går til kommunalt ledningsnett.
- Bor du nær en bekk bør du la kantvegetasjonen stå for å hindre avrenning og erosjon.

Hva kan *Kommunen* gjøre?

- Kommunen må planlegge for MYE vann i kommuneplan, arealplan og reguleringsplaner.
- Kommunen bør planlegge etter en tre-trinnsmodell: fordrøye vann på stedet, forsinke vannet og ha gode, sikre flomveier
- Kommunen kan informere, veilede og sette krav til hvordan huseier skal håndtere vann på egen tomt.
- Kommunen må arbeide for tett kommunalt spillvannnett som er upåvikret av nedbør og flom.
- Ivareta kantsoner, våtmarker og vannveier i arealplanene.
- Bevare og ikke bygge ned oversvømmelsesområder/jordbruksarealer.

Vannområde Leira-Nitelva
Sekretariatet, c/o Skedsmo kommune - Postboks 313, 2001 Lillestrøm
Tlf. direkte 66 93 83 06 / 47 61 69 61
post@elveliv - elveliv.no - facebook.com/vannomradeLeiraNitelva

